

Geestelijke verzorging thuis voorziet duidelijk in behoefte

De subsidieregeling Geestelijke Verzorging Thuis heeft ervoor gezorgd dat mensen in de thuissituatie vaker een beroep zijn gaan doen op deze ondersteuning. Dit onderstreept de waarde ervan in de huidige samenleving, waarin sprake is van individualisering en ontkerkelijking. De structuren om naar elkaar om te zien zijn daardoor aangetast, maar de behoefte eraan – als wezenlijk onderdeel van zingeving – blijft onverminderd bestaan.

TEKST: FRANK VAN WIJCK BEELD: HAAGSCHE-ZIN

De in 2019 vanuit het ministerie van VWS geboden subsidieregeling Geestelijke Verzorging Thuis is succesvol genoeg gebleken om die verlenging te gunnen tot 2026. De regel voorziet erin dat iedereen die vijftig jaar of ouder is en patiënten in de palliatieve fase en hun naasten recht hebben op maximaal vijf kosteloze gesprekken aan huis met een gekwalificeerde geestelijke verzorger. “Er wordt steeds vaker een beroep op gedaan”, zegt Moritz Pfähler. “Mensen komen bij ons via de huisarts, thuiszorg, wijkverpleging of sociaal domein, maar vinden ons ook wel zelf via internet. We betreuren het dat de minimumleeftijd op vijftig jaar ligt, want ook jongeren kunnen met levensvragen worstelen. Dit hebben we ook wel aangekaart, maar voor de overheid is het echt bedoeld voor de ouder wordende inwoner thuis. Soms vindt het gesprek plaats in de huisartspraktijk of op een andere plek, maar in principe ontmoeten we mensen thuis.”

De geestelijk verzorger gaat het gesprek aan over de thema's die mensen bezighouden. “De geestelijk verzorger heeft daarbij verschillende methoden om het leven te bevragen”, zegt Pfähler, “de autobiografie van de persoon, of vragen over wat iemand beweegt, blij maakt en energie geeft.”

Blijvende behoefte

Zingeving is ten diepste een proces dat in beweging is, stelt Pfähler. “Wat iemand tien jaar eerder heeft gevormd en plezier gaf, hoeft tien jaar later niet meer geldig te zijn”, zegt hij. “Maar er is wel altijd behoefte aan zingeving. Ook als je je bij iets neerlegt, moet je het nog wel kunnen aanvaarden.”

“We zijn als mensen zo dat we willen duiden en reflectie willen als dingen tegen zitten.”

In de tweede lijn is de geestelijke verzorging al heel lang beschikbaar. Maar ouderen gaan minder snel naar een verpleeghuis en patiënten worden sneller dan voorheen na een ziekenhuisopname ontslagen. “In de eerste lijn was de functie helemaal niet beschikbaar tot die subsidieregeling er in 2019 kwam”, zegt Pfähler. “Inmiddels maken we onderdeel uit van het integraal zorgaanbod in de eerste lijn. Naar het effect ervan wordt op meerdere plaatsen onderzoek gedaan, bijvoorbeeld bij de Universiteit voor Humanistiek, ZonMw en de expertisecentra voor geestelijke verzorging thuis. De overheid stelde dat ook als voorwaarde voor de subsidieregeling. We weten uit feedback van mensen die er gebruik van maken dat zij leren relativeren en dat ze door de gesprekken in hun kracht worden gesteld, zodat hun coping en veerkracht worden versterkt.”

Toenemende erkenning

Hoe kijken huisartsen en professionals in het sociaal domein aan tegen de inzet van de geestelijk verzorger? “Daarin zit ontwikkeling”, zegt Pfähler. “In het begin zagen ze ons als de vreemde eend in de bijt. Wie zijn

jullie en wat voegen jullie toe? We geven huisartsen altijd terugkoppeling en de mensen doen dit zelf ook. Dat maakte gaandeweg volgende verwijzingen gemakkelijker. Ook scheelt het dat we een proactieve houding aannemen. We geven scholing over zingeving thuis en sluiten aan bij multidisciplinair overleg in de huisartsenzorg. Ook worden we benaderd over de vraag wanneer moreel beraad moet plaatsvinden over de vraag of verdere behandeling van een patiënt de juiste weg is. We worden dus in toenemende mate gezien. Het aantal consulten groeit, het aantal geestelijk verzorgers thuis neemt toe. Hun aansluiting aan de veertien centra voor levensvragen in ons land zorgt voor een landelijke dekking.”

Veelal werken de geestelijk verzorgers als zzp'er. Maar er zijn ook ouderenorganisaties die geestelijk verzorgers in dienst hebben en ook extramuraal inzetten. De financiering is geregeld via de subsidieregeling. Maar er zijn ook

regelingen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning vanuit gemeenten om bijvoorbeeld zingevingsnetwerken op te zetten voor specifieke doelgroepen. Daarvoor is dan een beleidsadviseur van het sociaal domein de contactpersoon.

Gespreksthema's

Bij de mensen die van de mogelijkheid van geestelijke verzorging thuis gebruikmaken gaat het vaak over rouw en begeleiding bij verlies. “Eenzaamheid is een belangrijk thema”, zegt Pfähler. “Maar we zien ook mensen bij wie een neiging tot verwaarlozing ontstaat. Het gaat om mensen die niet per se lichamelijk iets mankeren, maar die met het ouder worden het leven niet meer gemakkelijk vinden. Ook spreken we wel mensen die het leven voltooid achten. Contact met sociaal werkers is belangrijk in het werk.”

Veranderingen die zich in de samenleving voltrekken speelt een rol in de groeiende behoefte aan de inzet van een geestelijk verzorger thuis. “We zijn als mensen zo dat we willen duiden en reflectie willen als dingen tegen zitten”, zegt Pfähler. “Als de kerk die plaats niet meer biedt, blijven mensen wel de behoefte voelen om er op een andere manier invulling aan te geven. Daarop is de overheid met die subsidieregeling ingesprongen. Terecht, want we leven in een samenleving waarin zelfontplooiing en zelfredzaamheid belangrijk zijn, maar waarin oog hebben voor elkaar niet meer vanzelfsprekend is. We zijn niet meer gewend te weten wat er bij de buurman speelt. Dat leidt tot een zekere verharding waarin mensen niet meer weten hoe ze zich tot de samenleving moeten verhouden. Maar als je iets gaat mankeren, moet je het wel juist van de ander, van de samenleving hebben. De mate waarin de noodzaak tot ggz-zorg toeneemt is een graadmeter voor hoe het met die samenleving gesteld is.”

<<

Moritz Pfähler is verbonden aan Haagsche-Zin, het aanspreekpunt in de Haagse regio voor professionele geestelijke verzorging in de thuissituatie. Het kennisplatform ondersteunt cliënten en professionals in zorg en sociaal domein met advies, begeleiding en scholing. Het is een team van 22 geestelijk begeleiders, van wie zes vijf een Islamitische achtergrond hebben. “Dat is belangrijk in dit deel van het land, omdat we veel burgers hebben met een migratieachtergrond”, zegt Pfähler. “We zijn ook thuis in cultuursensitieve zorg. Diversiteit en inclusiviteit zijn belangrijke kernbegrippen in ons werk, we proberen altijd een goede match te maken, ook op basis van religie, afkomst en taal. Ook landelijk streven we als geestelijk verzorgers naar een zo pluriform mogelijk aanbod.”

In opdracht van het ministerie van VWS, dienst langdurige zorg, heeft bureau hhm de regeling Geestelijke Verzorging Thuis geëvalueerd. Het rapport hierover is verschenen in november 2023 en is hier te downloaden: [Microsoft Word - JB231530 Rapport Evaluatie GV thuis \(hhm.nl\)](#)

